

BOZKURT, Fuat
Türkçenin Gizemi, İstanbul, 2007, 178 s,
ISBN 978-9944-201-02-5

Fuat Bozkurt'un *Türkçenin Gizemi* adlı eseri, ilk bakışta gerek kapak tasarımı, gerek boyutu, gerekse ismi ile kitap kurtlarının, özellikle dilcilerin ilgisini hemen çekiyor. Kitabı alıp sayfalarını karıştırmaya başlayınca eserin geleneksel gramer kitaplarından farklı bir çizgide yazılmış olduğu hemen fark ediliyor. Eser, sanki bir gramer kitabı okuyormuşsunuz gibi değil de bir hikâye kitabı okuyormuşsunuz hissini veriyor ve kitabı okurken kişi hem eğleniyor, hem düşünüyor hem de Türkçenin gramerini farklı bir şekilde öğrenebiliyor.

Yazar, 178 sayfadan oluşan eserde, Türkçenin gramer kaidelerini on beş bölüme ayırmış: 1. *Devinim*, 2. *Sözcükler*, 3. *Sözce*, 4. *Devinime Dönüş*, 5. *Süreç*, 6. *Söyleyiş* 7. *Çatı*, 8. *Ögeler*, 9. *Düzen*, 10. *Yargı*, 11. *Yapı*, 12. *Ayrışık Tümce* 13. *Dönüşüm*, 14. *Kıvamlık*, 15. *Örnekseme*. Eser, bölüm adlandırmalarına bakıldığında geleneksel olandan farklı bir gramer kitabı izlenimi vermektedir. Yazarın bu değişik adlandırmaları sadece ana bölümlerde değil aynı zamanda alt başlıklarda da devam ettirdiği görülüyor.

Türkçenin gizemini matematiksel bir sisteme dayandıran yazar, bu matematik problemlerine yani kelimelerin çözümlenmesi işlemine sondan başlanması gerektiğini dile getiriyor. Yazar çalışmasında Türkçenin cümlenin kelimeleriyle hiçbir problemi olmadığını, dört ögeli bir cümlenin (özne, nesne, tümleç, yüklem) öğelerinin yeri değiştirilerek $4 \times 4 = 12$ farklı şekilde kullanabileceğini, bu özelliğinden dolayı da üstün bir dil olduğunu, dünyadaki birçok dilden bu üstün özellikleriyle ayrılarak farkını hissettirdiğini anlatmıştır.

Eserinde yapısı bakımından çözümlenemeyen bazı sözcükleri geleneksel Türk dil biliminin bir sandığa attığını ifade eden yazar, bu renkli sözcüklerin kimileyin ilgeç kimileyin belirteç işlevinde duruma ve ortama göre kişinin kendi dil bilinci çerçevesince kullandığını söylemektedir. Yazarın dikkati çektiği başka bir nokta ise Türkçeye sonradan yabancı dillerin etkisiyle girmiş, oluşmuş olan bağlaçlardır. Sıralı cümlelerin bağlaçlı anlatım biçiminin Türkçenin yapısına uymadığını ifade eden yazar eski geçmişte Arap dilci Abu Hayyam'ın da bu durumu saptadığını söyler: "*Türkçe bağlaç yoktur. Türkler iki ya da daha çok adı birbirlerine bağlamak istediklerinde, sıra ile dizerler.*"

Bozkurt, eserinde gramer konularını anlatırken, gramer terimleri olarak geleneksel dilbilgisinin terimlerini tercih etmemekle birlikte onların isimlerini o gramer konusunu anlatırken vermektedir. Türkiye'de birçok dilcinin aynı gramer

konularını farklı gramer terimleriyle işaret ettiğini, özellikle yabancı gramer terimlerinin birebir çeviri yoluyla ya da aynen alındığını ifade etmektedir. Bu durumun da Türkçenin gramerini öğrenmek isteyen kişilerin kafasını karıştırdığını bunun için kendi çalışmasında o gramer konusu ile ilgili ismi çağrıştıran, Türkçe isimler tercih ettiğini belirtmektedir.

Yazar, gramer konularını izah ederken geleneksel dilbilgisi ile çağdaş dilbilgisi arasında devamlı olarak bir karşılaştırma yapmaktadır. Bunu yapmasının nedeni olarak da “çok az sayıdaki kuralın, sonsuz kullanım olanağı sunduğu” söylenen dilimizin söz konusu az sayıdaki kuralının belirlenmeye çalışılmasını göstermektedir. Türkçeye giydirilen yanlış giysisinin sarkan, uymayan yanları -bir bakıma boy aynasında- sergilendi ifadesini kullanarak eserinin bir arayış çalışması olarak ortaya çıktığını önsözünde belirten yazar, insan bilincinde yeni bilginin eskisinin yerini alması çoğu zaman uzun süreç gerektirir, birçok meslektaşımız bizim düşüncelerimizi yadırgayacaktır sözleriyle de kullandığı yöntemin farklılığının altını çizmektedir.

Şimdi yazarın, geleneksel ve çağdaş dilbilimi anlayışını, nasıl karşılaştırdığını ve kendine özgü terimleri adlandırış biçimini, okuyucuların gözünde daha iyi resmetmek için kitaptan alıntılarla gösterelim.

Geleneksel dilbilgisi, “ad soylu bir sözcüğü nicelik, nitelik yer sayı yönlerinden niteleyen ve belirten sözcükler” olarak tanımlar sıfat türünü. Kökünde duyum alanına giren sözcükler bunlar. Oysa “Sözcükler” bölümünün pek çok yerinde yinediğimiz gibi, aynı sözcük değişik sözcük türlerinin işlevini üstlenebilir.

Hele sıfat kümesinde ele alınan sözcükler ad türünde ayrılmazlar. Bu bakımdan –geleneksel dilbilgisinin- “sıfat tamlaması” diye tanımladığı sözceyi de biz, dizgi yöntemiyle oluşturulan yalın kurgulu sözce içinde değerlendirmek istiyoruz... s. 47

“Geleneksel dilbilgisi anlayışın, “değil” sözcüğü ile kurulan yantümceyi ad cümlesi sayar. Değil koşacı ile biten yantümce olumsuz anlamda bir ad tümcesi olarak biter. Buna karşı sav getiren ikinci bölüm anatümcedir. Anatümce ile yantümce arasında karşıtlık kurup yargıya bağlar.

Çağdaş dilbilgisine göre bileşik tümcede “değil” sözcüğü bağlaç işlevindedir. Salt tümceleri değil, sözcükleri birbirine bağlar: Sen değil kardeşin. Karşıtlık bildiren bir bağlaç işlevi ile yantümceyi anatümceye bağlar. Değil sözcüğü ile kurulan yantümceler çok kez eksilteli tümce özelliği gösterir... s. 137”

Bozkurt, düştüğü dipnotlar ve kullandığı kaynaklar ile dilbilimi literatürüne olan hâkimiyetini eserinde belirgin olarak hissettirmektedir. Eserinde anlattığı gramer kurallarını örneklendirirken, Türk edebiyatına seçkin eserler vermiş seçkin yazar ve şairlerin eserlerinden alıntılar yapmıştır. Bununla birlikte atasözü, deyim ve halk arasında kalıplaşmış ifadelere de başvurmuştur.

Bu güzel çalışması için hocamıza teşekkür ederiz.

Erkan KARAGÖZ